Noord-Brabant staat bekend als een van de varkensrijkste provincies, met maisakkers waar massaal gier op gebruikt wordt. Toch blijkt Brabant veel vlinders te herbergen. Zelfs in het agrarische gebied, in de wegbermen vliegen al veel oranje zandoogjes, zwartsprietdikkopjes en icarusblauwtjes. Kom je in de natuurgebieden dan is er nog veel meer te beleven. Ga eens kijken in de terreinen van het Brabants Landschap.

Vlinders in het Brabants Landschap

Tekst: Kars Veling

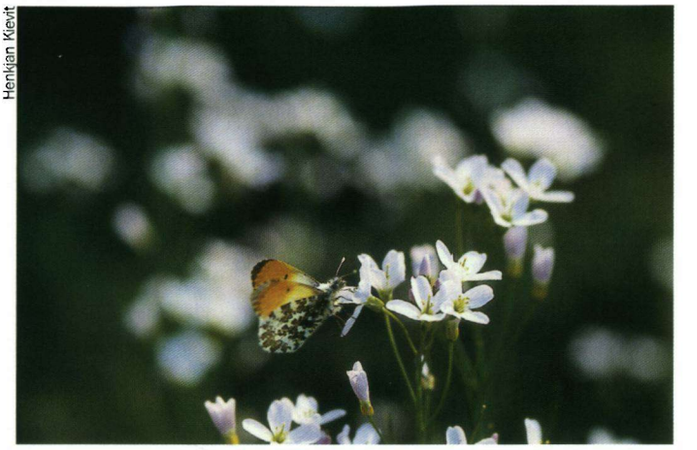

Henkjan Kievit

Oranjetipje: voorjaarsbode.

Voorjaarsboden Wandelend langs de Esschestroom bij kasteel Nemelaer kun je in het voorjaar niet om de oranjetipjes heen. Vanaf half april zie je de mannetjes rondvliegen op zoek naar vrouwtjes. De prachtig feloranje vleugeltippen zie je van grote afstand oplichten boven de graslanden met pinksterbloem. De vrouwtjes zijn veel minder opvallend. Het lijken net koolwitjes. Als je de onderkant kunt bekijken van een zittend vrouwtje dan valt de prachtig olijfgroene tekening op. Ook voor mannetjes van het oranjetipje is die herkenning een probleem. Als ze in de verte een witje zien scheuren ze er op af om te onderzoeken of het wellicht een vrouwtje is. Is het een vrouwtje dat nog niet gepaard heeft zal ze snel op zijn avances ingaan. Mocht ze al wel hebben gepaard dan wijst ze hem af door haar achterlijf omhoog te steken en door snel te klapperen met haar vleugels.
Na de paring gaat ze op zoek naar nectar. Na verloop van tijd zijn de eitjes ontwikkeld en zal ze op zoek gaan naar waardplanten. Het oranjetipje heeft als waardplant allerlei kruisbloemigen, maar pinksterbloem en look zonder look zijn verreweg favoriet. Hierop worden de rupsen groot. Vanaf eind mei zijn de vlinders weer verdwenen. De soort is dan aanwezig als rups en al snel in de loop van juni zoeken ze een plek om als pop in winterrust te gaan. Daar blijven ze hangen tot april van het volgende jaar. De pop zit dan ook altijd in bomen, struiken of ruigten, want die blijven in de winter wel staan. Te veel en vaak maaien werkt dan ook niet positief voor deze soort.

Nely Honig

Kleine ijsvogelvlinder.

Regte heide, een vlinderparadijs Ook in het voorjaar, in de loop van mei komt het bont dikkopje uit de pop. In het genoemde landgoed Nemelaer komt deze voor, maar de Regte heide is een van de beste vliegplaatsen voor deze vlinder in Nederland. Het is een liefhebber van natte heide, grenzend aan bos. Vaak zie je ze drinkend op de net in bloei gekomen braam. Meer hierover vindt u in het artikel elders in deze 'Vlinders'.

Zon en vocht In Brabant zijn nog vochtige oude loofbossen te vinden. Deze zijn schaars in Nederland en een typische bewoner van die bossen, de kleine ijsvogelvlinder is dan ook als kwetsbaar opgenomen op de Rode Lijst. In de Brandt bij Udenhout kwam je die nog wel tegen. De laatste jaren wordt deze prachtige vlinder ook daar echter minder waargenomen. De soort is vooral te vinden op open plekken in het bos en op zonnige bospaden. De kleine ijsvogelvlinder is als rups gebonden aan kamperfoelie. De voorkeur gaat uit naar ruwe behaarde bladeren aan hangende takken. De groeiplaats moet ook vochtig zijn. Het beheer zal gericht moeten zijn op het blijvend aanwezig zijn van deze planten. Als een bos te ver dichtgroeit verdwijnen de geschikte kamperfoelieplanten. Door hier en daar bomen weg te halen ontstaat een gevarieerd bos en door in de randen en bospaden ook regelmatig te kappen krijgt de kleine ijsvogelvlinder, maar ook veel andere bosrandbewoners nieuwe kansen.

Koninklijk bezoek De koninginnenpage is een typische soort uit Zuid-Limburg. Jarenlang werd deze prachtige vlin-

Henkjan Klevit

De Brand.

der, die de meeste mensen vooral kennen van hun vakanties in Zuid-Europa, alleen in het zuidelijkste puntje van ons land gezien. De laatste jaren breidt de koninginnenpage zich weer uit en worden regelmatig vlinders in Noord-Brabant gezien. Meestal gaat het bij die waarnemingen om zwervers die langskomen en weer vertrekken. Toch worden steeds vaker ook de rupsen gevonden. De fraai gekleurde rupsen zijn te vinden op diverse schermbloemigen, waaronder wilde peen, die we regelmatig in wegbermen kunnen aantreffen.

Echte heivlinders Op de heide is een groot deel van het jaar geen of nauwelijks nectar te vinden. Het is er arm en droog. Toch kun je hier een aantal mooie dagvlinders aantreffen, maar dan moet je wel in augustus en september gaan zoeken. Dan bloeit de heide en die wordt door vlinders dankbaar als nectarplant gebruikt. De heivlinder is zo'n nazomervlinder.
Heivlinders zie je niet op prachtige paarse VVV-heide. Juist een gevarieerde hei, met open zandige plekjes, grassen, mossen en verspreid staande bomen wordt gewaardeerd. Een hei die te ver dichtgroeit met grassen wordt ook ongeschikt voor de soort. ■

Nely Honig

Rups van de koninginnenpage.

Natuurbehoud met Brabants Landschap

H. Smeding

Sinds 1932 strijdt Brabants Landschap voor het behoud van natuur- en landschapsschoon in de provincie Noord-Brabant. Ze heeft ruim 31.000 contribuanten, een aantal dat ze graag wil zien stijgen. In totaal bezit en beheert Brabants Landschap circa 15.000 ha natuurterrein. De reservaten worden beheerd en ontwikkeld op basis van zorgvuldig opgestelde beheers- en inrichtingsplannen. Die reservaten liggen over heel Brabant - landschappelijk wellicht de meest afwisselende provincie - verspreid.
Naast haar natuurbeschermingstaak, onderneemt Brabants Landschap activiteiten die meer begrip moeten kweken voor het behoud van een leefbaar milieu. Een rijke natuur en een duurzaam milieu gaan immers hand in hand. Het publiek wordt bereikt door het uitgeven van folders, lesbrieven, een eigen natuurtijdschrift en boeken over natuur en landschap. In bijna alle reservaten van Brabants Landschap zijn wandelroutes uitgezet en geleide excursies zijn er het hele jaar door.
Een aparte taak van Brabants Landschap is de aanleg van kleine landschapselementen buiten de reservaten, op grond van agrariërs en andere particulieren. Het gaat daarbij om onder meer erfbeplantingen, houtwallen, houtsingels, natuurvriendelijke oevers en amfibieënpoelen. Voorts coördineert Brabants Landschap het vrijwillig landschapsbeheer en vrijwillig weidevogelbeheer.
Word voor 13 euro per jaar lid van Brabants Landschap en help mee om Brabant mooi te houden en - waar ze dat niet meer is - te maken. U krijgt daarvoor een hoop terug, allereerst het handboek met daarin beschreven álle natuurgebieden in de provincie. Vier maal per jaar krijgt u ons prachtige en informatieve natuurtijdschrift thuis gestuurd. Vul de bon elders in dit nummer van Vlinders in. U kunt ook bellen naar 0411 622775 of mailen naar info@brabantslandschap.nl. Het adres is: Postbus 80, 5076 ZH Haaren. Bezoek ook de website: www.brabantslandschap.nl.